

● KOHALIKUD VALIMISED

Oravad alustasid valimiskampaaniat

Kui linnapea Urmas Sukles Reformierakonna nimekirja hülgas, oli erakond ehmatusest kange. Nüüd on linn täis kollasiniseid plakateid ja Lauri Luik lubab vahetada riigikoguliikme koha Haapsalu linnapea oma vastu, kui rahvas vaid seda soovib.

TARMO ÕUEMAA
tarmo@le.ee

Möödunud nädalal jõudsid Haapsalu ja Ridala tänavate äärde esimesed eelseisvate valimiste plakatid, kus Reformierakonna värves lubavad üleelusuurused Lauri Luik, Reimo Nebokat ja Jaan Koppe tugevad Haapsalut.

Ajalehereklaam kutsus inimesi kolmapäeval Reformierakonna tuuribussi pannkookidega maiustama koos Luige ja mitmekordse ministri ja erakonna raudvara Jürgen Ligi ning teiste Haapsalu Reformierakonna kandidaatidega.

Kapten jättis meeskonna

Jaauar teatas reformierakonnast Haapsalu linnapea Urmas Sukles, et ei kaalu mitte parteinimekirjas kandideerimist, vaid oma valimisliidu moodustamist. Ta ei lahkunud Reformierakonnast ja teatas, et osa siinseid oravaid on koos temaga valimisliidus. Luike ja Nebokati ta liitu ei kutsunud. „See oli väga halb üllatus. Üritame seda mitte-emotsionaalselt võtta, aga eks ta kukkunud välja nii, et meeskond jäeti omapäi,” ütles Luik.

Reformierakonna peakontor lubas kindlasti oma nimekirjaga välja tulla. „Me oleme ise välja ujunud,” märkis Luik.

Nüüd on Luige sõnul Reformierakonna Haapsalu ja Ridala nimekirjas kokku 15–20 inimest, kellel on kandideerimisavaldus esitatud. „Vaiksel tiksud juurde. Seal on tegijaid, kes on olnud ka siiani meie nimekirjas, ja on mõned uued nimed. Loodetavasti tuleb mõni särav nimi veel juurde. Ideaalis võiks nimekirja pikkus olla 25–30,” ütles Luik.

Ta ei öelnud, kes praeguse seisuga kandideerivad. „Tuleval nädalal 31. augustil on meil veel koosolek, pärast mida tuleb Reformierakond välja nii programmi kui ka nimekirjaga,” ütles ta.

Riigikogust ära, kui vaja

Seni ei ole Reformierakond ametlikult oma linnapeakandidaati esitanud, kuigi räägitud on Luigest. Nüüd lõpuks kinnitas ka Lauri Luik seda. „Mulle oleks

Erakonnakaaslaste valimisüritust tuli vaatama ka oma valimisliidus kandideeriv linnapea Urmas Sukles. Omavahelise suhtluse probleemi neil ei ole, leidis pärast Jürgen Ligi. Teda ei paistnud häirivat ka Suklese valimisreklaam teenindusmaja ees. ARVO TARMULA

Ligi: Suklese-sugustele peaks vitsa andma

- **Jürgen Ligi, mida peaks erakond Urmas Suklese sugustega tegema?** Vitsa andma.
- **Mitte välja viskama?** Vaatab seda asja. Eks me pea kokku leppima. Aga paistab, et omavahelise suhtluse probleemi meil ei ole.
- **Mitte ainult teie erakonnast, vaid üldse on seekord palju valimisliite. Millest see tuleb?** Eks need ole omakasukaalutused, et nii on lihtsam seltsi saada tuntud inimesi poliitikast väljastpoolt lootes, et need toovad rohkem häält. Saab ka nii, aga mina eelistan meeskonnamängu ja eelistan alati professionaalset kogemust. Ilma sellela on tegelikult ka volikogud nõrgad.
- **Kas käitegi nüüd mööda Eestit valimiskampaania üritustel?** Tegelikult ei käi. Omad palusid siia appi ja tulin. Kandideerima ma siia ei tule. Aga siin saab inimestega suhelda ja see on omaette harjutamine.

au olla Haapsalu linnapea,” ütles ta. „Aasta lõpuks olen ma üle kümne aasta parlamendis olnud. Oleks ääretult huvitav ka midagi muud teha. Kuna Haapsalu ja Ridala nüüd ühinevad, oleks väga huvitav hakata uut ja suurt omavalitsust koos üles ehitama.”

Reformierakonna võit oleks Luige sõnul siiski üllatus. „Meile

on võit ka see, kui iga kandidaat teeb enda kohta hea tulemuse.”

Oravate trumbiks peab Luik kogemuste ja värskuse segu. „On valida, kas linnarahvas tahab jätkata praeguse linnapeaga või tahetakse juurde värskust. Iseenesest on ju linna hästi juhitud, Reformierakonna meeskond on seda teinud,” märkis Luik.

„Aga on paratamatu, et iga inimene, kes on pikalt ühel kohal olnud, tüütab ära. Sama oli ju Reformierakonnaga, kui meid möödunud aastal võimult tõugati. Kõik toimis ja oli hästi, aga lihtsalt oli inimestele ja koalitsioonipartneritele tekkinud teatav tüdimus. Meie pakume kogunud meeskonda, aga värsket linnapead,” ütles Luik.

Reformierakonna peamine eesmärk on Luige sõnul kasvutada Haapsalu elanike arvu. Selleks peaks olema head töökohad ja hea elukeskkond aasta ringi, mitte ainult suvel.

„Imevitsa ei ole. Tuleb teha järjepidevat tööd. Arvan, et meie visioon on õige, et tahame näha Haapsalut kasvava rahvaarvuga ja areneva kuurordina, mida tuntakse üle maailma,” ütles Luik.

Omavalitsus peab viima ühe laua taha ettevõtjad ja kolledži ning kutsehariduskeskuse. „Peame vaatama, missuguseid spetsialiste on ettevõtetele vaja, ja siis

kas või avama konkreetseid õppekavade ettevõtjate toetusega,” selgitas ta.

Ettevõtete siameelitamiseks saaks neile pakkuda soodustusi. „Plaanime teha valitsusele ettepaneku luua omavalitsustele võimalus tulumaksuprotsenti ise teatavas määras muuta ja Haapsallu veel mõni riigiasutus tuua,” lisas Luik. Ta märkis, et elu käima tõmbamine Haapsalus ei ole muidugi uus mõte, aga seni on jäänud lõpuni mõtlemata, kuidas elu nii korraldada, et talvekuud oleks samuti elu mõttes aktiivsed. „Oleme seda kontseptsiooni detailselt välja töötamas. See annab ka kohalikele ettevõtjatele lisatõuke ja nii hakkab lumepall veerema.”

Haapsalu elanikuna on Luigel eriti pinnuks silmas kaks asja – korrast ära teed ja tänavad ning kasimata rannad.

Ridalaga koos

Kolmas Reformierakonna programmi nurgakivi on Haapsalu

ja Ridala liitumisega tekkivate uute võimaluste ärakasutamise. „Siiani on Haapsalu olnud kontsenteeritud linnalik kuurort, aga sellele tuleb Matsalu looduskaitseala ja kõik Ridala valla külad juurde integreerida ja nii saab ehitada päris mõnusa suure asja,” ütles Luik.

Kindlasti tuleb tagada, et kõik avalikud teenused oleksid kättesaadavad võrdsetel nii Ridala väikeses külas kui ka Haapsalu kesklinnas elavale inimesele. „Tuleb küllade kaupa kindlaks teha vajadused ja võimalused ning prioriteetsuse kaupa järjekorda panna. Kindlasti peab jälgima, et Haapsalu ja Ridala oleks tasakaalus. Mitte mingil juhul ei tohi juhtuda nii, et kui näiteks Haapsalu inimesi saab volikogusse rohkem, siis Ridalale ei pöörata nii palju tähelepanu,” ütles Luik.

Reformierakonna Ridala asjatundja on Reimo Nebokat, kellel on Ridala iseseisvuse pooldajate silmis valla mahamüüja imidž. Just tema eestvedamisel võeti Ridalas maha vallavanem Toomas Schmidt, opositsioon sai võimule ja alustas ühinemisläbirääkimisi Haapsaluga.

Nebokat leiab, et osalt tänu temale sai ühinemisleping Ridala inimestele kasulik, ja lubab volikogus jälgida selle elluviimist. „Olin Haapsalu ja Ridala ühinemislepingu läbirääkija ja minu meelest saime lepingu, mis peaks nii Haapsalu kui ka Ridala inimestele meele järele olema. Eriti palju kasulikku on seal Ridala inimestele,” ütles ta. „Võib öelda, et olen selle lepingu garant. Kui Haapsalu mehed peaks tahtma mõnd lepingu punktidest kõrvale lükata, olen esimene, kes püsti tõuseb ja käe ette paneb.”

Lauri Luik ütles, et Reformierakond ei välista Haapsalu volikogus koostööd ühegi poliitilise jõuga. „Me ei hakka piisavalt kogunud poliitikutena enne valimisi ühtegi koalitsiooni moodustama ega ka ühtegi koalitsiooni välistama. Võtame ka seda, kuidas Urmas Sukles meeskonna hülgas, nii emotsioonitult kui vähegi võimalik,” ütles ta.

Meie Inimesed tegid oma valimisliidu ametlikuks

IRLi endised esinumbrid Haapsalus ja Ridalas Merle Mäesalu ja Toomas Schmidt (pildil) käisid eile Haapsalu linnavalitsuses registreerimas ühist valimisliitu Meie Inimesed.

Schmidt ütles eile hommikul, et valimisliidu nimekirja veel lukus pole ja seepärast pole ka õige hetk hakata nimesid

Toomas Schmidt ja Merle Mäesalu linnavalitsuses.

välja hõikama. „Aga põhimõtteliselt on meil kõik piirkonna juhatuse liikmed pardal.”

Peale nende on paadis ka palju neid, kes on kunagi olnud kas IRLi või siis Isamaaliidu liikmed, samuti Vabaerakonna liikmeid. Schmidt lisas, et kõik ei ole veel valimisliiduga liitumiseks allkirja andnud, kuid selle kuu jooksul

saadakse kokku ja siis peaks ka nimekirjaga ühele poole saama.

„Aga mulle tundub, et Ridala inimesed on ikka pettunud Haapsaluga liitumise pärast ega tahagi vist eriti valimistel osaleda,” nentis Schmidt. Endine vallavanem, kes Ridala reformierakondlase Reimo Nebokati juhtimisel eelmisel aastal maha võe-

ti, ütles, et mitu inimest on talle seda tunnistanud. Kuigi vallavanemana ei toetanud ühinemist ka Schmidt ise, on olukord tema sõnul nüüd selline, et tuleb teha parim võimalik.

„Tuleb edasi minna ja vaadata, et Ridala ei jääks Väikesee Peetri rolli ja saaks areneda,” rõhutas ta ja lisas, et

see saab keeruline olema. „Meie teeme kõik, et valimistel head tulemust saada ja oma tuleviku kujundamises kaasa lüüa. Meile on oluline, et ka mõned Ridala inimesed volikogusse saaksid. Aga kuidas kõik kujuneb, näitavad valimised – inimesed otsustavad,” ütles Schmidt.

LEMMI KANN

● JUHTKIRI

Pisarates pidu

Lääne maavalitsus peab täna oma sajan- dat sünnipäeva. Kui olud oleksid teised, oleks sel puhul põhjust trumme tagu- da ja uhket pidu pidada, kuid nüüd varjutab pi- dustusi pigem kurbuse noot. On ju teada, et nel- ja kuu pärast on maavalitsused ajalugu. Luges- taasiseseisvunud Eestis Lääne maavanema ametit pidanud meeste meenutusi, tuleb selgelt välja, et maavalitsuste hääbumine pole mitte tänase või eilse päeva teema, vaid aastatepikkune järjepidev protsess. Selle võrra, kuidas tugevnesid omavalit- sused ja riik, tõmmati maavalitsuste rolli tasahil- ju koomale. Veerandsada aastat tagasi oli maava- litsustel nii raha kui ka võimu: maavalitsus kor- raldas elu maakonnas ning sel oli jõudu ja õigust maakonna huve riigivalitsuse juures kaitsta. Maa- vanema sõna maksis.

Esimesena tõmmati koomale rahaga. Üksteise järel kadusid vahendid, kuni maavalitsustele jäi ra- ha vaid enda elushoidmiseks ja austamisürituste- le lilled ostmiseks. Järgmisena mindi võimu kal- lale. Maavanema amet politiseeriti ja see muutus lehmakauplemise objektiks – arutelud, millisele erakonnale maavanema koht kuulub, muutusid tavaliseks. Seejärel mindi juba ülesannete kalla- le. Kui raha ja võim on ära võetud, ei jäägi muud üle, kui maavalitsuste töötajaid vähendada ja jät- ta maavalitsuste ülesandeks valvata, et omavalit- sused ja asutused toimetaks seaduspäraselt. Selle kõrval jäid alles muidugi ka lindilõikused ja tänu- üritused, millele maavanem oma kohalolekuga kaalu andis. Nüüd varsti pole sedagi.

Kas maavalitsused on oma aja ära ela- nud? Võib-olla. Aeg näitab, kas saame ilma vahekihita omavalitsuste ja riigi vahel hakkama või hakkame igatsema institut- siooni, mis näeb laiemat pilti kui omavalitsus ja kitsamat pilti kui riik. Ehk liigub pendel veerand- saja aasta pärast jälle teises suunas, tekivad taas maakondlikud ühendused ja võim tuleb Tallin- nast allapoole tagasi.

● TEISED LEHED

Mõni eksimus on valusalt ebainimlik

POSTIMEES. Õdvastavad videokaadrid elusatest tibus- tate ja munakoorte seas Talleggi haudejaama prügikas- tis tekitasid mainekahju, aga mitte ainult ühele ettevõttele, vaid kogu Eesti toiduainetööstusele. Oleme harjunud ko- dumaist toitu väärtustama, mis teeb juhtunu iseäranis va- lusaks. Avalikkuse terav reaktsioon näitab, et kui eksimine öeldakse olevat inimlik, on mõni eksimus siiski ebainimlik.

Ütlus, et vorsti sööja ei pea teadma, kuidas vorsti tehakse, on 21. sajandil omandanud teistsuguse tähenduse. Praegu- aja inimene tahab teada detailideni, mida vorsti sisse pan- nakse ja kust on koostisosad pärit. Tarbijad, kes eelistavad vabalt peetavate kanade mune puurikanade omadele, pole ka ammu enam üksikud friigid.

Ernst & Youngi mullune Z-generatsiooni (1997. aastal ja hiljem sündinud noorte) uuring näitab, et tarbija on järjest teadlikum ja tundlikum. See põlvkond ei osta mitte asju, vaid kogemusi ja emotsioone. Küsimus pole ka selles, kas inime- ne eelistab loomset või taimset toitu, vaid selles, kuidas toit meie lauale jõuab. Loomakasvatuse puhul eeldame, et kogu protsess on humaanne ja vastutustundlik.

● LAUSELAEN

„Ajaloosid võisid selle kõige peale küll nina kirtsutada, aga asjad, mis Ülla (Paras) välja mõt- les, toimisid külastajate peal.”

Marika Peberg, linnusemuuseumi haldusjuht. LE, 22. august 2017

Milleks meile maakond?

Ausalt öeldes on seda lugu isegi alustada raske, sest teema on nii mitmetahuline. Tallinnast muudkui kostab kinnitusi: mis sellest, et maavalitsused kaovad, maakonnad jäävad ikkagi.

Geograafiliselt ja mõtteliselt ju jäävadki, aga kes või mis neid koos hoiab? Mis aga kõige tähtsam, kas neid on üldse vajagi? Mõni nädal tagasi küsi- sid Samost ja Ruusaaar omanimeli- ses raadiosaates, mis asjad need maa- konnad veel on ja kas need kõlba- vad süüa soolaltul või marineeritult.

Sel nädalal, täpselt 21. augustil jõudis kätte Lääne maavalitsuse 100. aastapäev. Lääne maakond paistab silma teistegi huvitavate tähtpäeva- üritustega. Nii näiteks tähistati Haap- salu raudtee 90. aastapäeva raudtee- liikluse lõpetamisega 1995.

Sellest, et maavanemate ja maa- valitsuste kaotamise eest on võidel- dud Eesti vabariigi algusaegadest pe- le, on Lääne Elus ennegi juttu olnud. Nii näiteks on Viljandi omaaegne tun- tud linnapea August Maramaa oma brošüüris pealkirjaga „Maavalitsuste kaotamine ja valdade ümberkorralda- mine” 1933. aastal arvanud, et maa- vanemad ainult segavad vallaoma- valitsuste tegevust, nad segaksid ka iga ministeeriumi tööd ja tegevust.

Sama mõtet, ainult õige pisut teiste sõnadega, on väljendanud 1998. aastal Res Publica tollane peasekretär Tõnis Kons: „Kaob ju pärast reformipro- tsessi lõpuleviimist ning omavalitsus- te eeldatavat ühinemist maavalitsus- te järele vajadus. Muudes küsimustes dubleerib maavalitsus juba praegu nii omavalitsusi kui ka keskvalitsust ning seega segab tööd ja suurendab põhjen- damatult riigivalitsemise kulutusi.”

Kui enne sõda nimetati seda kest- vat kaevikusõda maavanemate vastu poliitiliseks rivaliteediks, siis viima- sel kolmel aastakümnel on selgelt li- sandunud ka ametkondlik rivaliteet. Ministeeriumid ja ametkonnad on oma silotorne üles ehitatud ja kind- lustanud hoole ja armastusega, iga- ühel on oma arengukavad ja eelistu-

ENE PAJULA
ajakirjanik

sed ning neil pole vaja, et maavane- mad sinna oma nina topiksid. Kui- gi seaduse kohaselt vastutab maava- nem maakonna tasakaalustatud arengu eest, ei jäetud tegelikkuses talle selleks ühtki hooba peale sõna jõu. Aga isegi see käis pealinna tähtsate- le asutustele närvidele.

Brežnevi ajal tuli eesti keel- de selline tore sõna nagu „kolkus”, millega tähistati seda, kui keegi oma piir- konna eest väljas oli. Nad olid, kuidas sellest sõnast tegijanimi moodusta- dagi, kolklejad või kolkurid. Just nii on suhtunud ka meie maavanemai- se, kui nad käisid Tallinnas oma maa- konna huvides uksi kulutamas. Nad ei näe suurt pilti, on olnud nende ettepanekute eiramise stamm- põh- jendus, kuigi tegelik põhjus võis ol- la hoopis selles, et maavanem kuu- lus valesse erakonda.

„Paraku ärnevad ministeeriumid oma valdkonda väga kitsalt,” on öel- nud maavanem Innar Mäesalu interv- juus Lääne Elule. „Näiteks sadama- te puhul – majandusministeerium vaatab, kuidas neid arendada turis- mi seisukohalt, põllumajandusminis- teerium kalanduse seisukohalt. Pole üldse kindel, kas nad on ka koos ma- ha istunud ja ühist pilti vaadanud.” Ja lisab: „Regionaalminister on kõig- est üks allminister, kes Eesti-sugu- ses riigis peaks olema asepeaminis- tri staatuses, teistest ministritest kõr- gemal, ning kooskõlastama kõigi mi-

● Kindlasti on inimesi, kelle sil- mis pole juurtel mingit tähen- dust. Kes peavad ennast maa- ilmakodanikuks, kosmopolii- diks, ja on selle üle uhked.

Aeg tühjendada sahtleid

Tiit Vähi ütles möödunud reedel Eesti vabariigi pea- ministrile fotoseina avami- sel nii: „Võimuvahetust on vaja just sellepärast, et demokraa- tiast ei saaks autokraatia. Vahepeal on vaja sahtleid puhastada. Kui võim ei vahetu, jäävad patud sahtlinurka- desse.” Riigi tasandil on võim vahe- tunud. Tallinnas ja Haapsalus mitte.

Kui pikka aega võimul olla, muu- tub idee juhtida linna kõigi elanike huvides hoopis kinnisideeks – püsi- da võimul.

Selleks et uues omavalitsuses oleks hea elada nii linnas kui ka maal, on valimisliidul Meie Inimesed neli olulist suunda:

- linna juhtimine on demokraatlik ja läbipaistev;
- toetame peresid, lapsi ja noori, eakaid ja neid, kes vajavad erilist toetamist;
- tutvustame Haapsalut kui head paika (väike)ettevõtluks, otsime investoreid;
- linna ja maa elukeskkonna pidev arendamine, turvalised kõnni- ja kergliiklusteed, korras sõiduteed ja külamajad, ranna- ning puhkealad.

Seega teeme asju, mida keegi teine linnavalitsuse eest ei tee: toetame elanikke, hooldame ja parendame avalikku keskkonda, otsime investoreid, et inimesed saaksid kodukohas tööd ja palka. Kindlasti toetame meelega- hutust, kuid seda ei pea tegema linna- pea ega linnavalitsus otseselt. Selleks on erafirmad ja linna allasutused.

MERLE
MÄESALU
valimisliidu Meie
Inimesed asutaja

Neid ja paljusid teisi asju saame te- ha, kui üksikisiku tulumaksu laekub linnakassasse järjest rohkem. Selleks peab meil olema head palka pakku- vaid ettevõtteid. Haapsalu on ettevõt- jatele nüüdisaegsete tingimuste loo- misel vähemalt kümme aastat ma- ha jäänud, võrreldes Viljandi, Pärnu ja Kuressaarega. Need linnad on ammu mõistnud, et turism ei paku aast- ajast sõltumatuid hea palgaga töö- kohti. See pole meie kliimas realistlik.

Näiteks saarlased on mõtes- tanud turismi tähtsuse vä- ga tabavalt: turism paneb saare särama! Saaremaa on tuntud turismisihtkoht, kuid aastaringset tööd ja saare peamise müü- gikäibe annavad väikelaevu ja toidu- aineid tootvad ettevõtted. Turismist tekkiv sära on aga oluline. Tänu küla- listele hoolitsevad inimesed nii linnas kui ka maal, et ümbritsev oleks ilus ja hooldatud, et õitseksid lilled ja et teed-tänavad oleksid korras. See oma- korda on üks osa piirkonna atraktiivs- usest investoreitele ja ettevõtjatele. Haapsalus ei ole aga Viljandist ja Pärnust erinevalt ühtki linna etteval-

● Haapsalu on ettevõtjatele nüü- disaegsete tingimuste loo- misel vähemalt kümme aast- tat maha jäänud, võrreldes Vil- jandi, Pärnu ja Kuressaarega.

nisteeriumide tööd regionaalset as- pektist. Praegu ongi maavalitsus veel see viimane kants, kel on vähegi või- malust elu tasakaalustada.”

See viimane kants aga kaob nel- ja kuu pärast.

Kindlasti on inimesi, kelle silmis pole juurtel mingit tähendust. Kes peavad ennast maailmakodanikuks, kosmopoliidiks, ja on selle üle uh- ked. Kellele see väike maalapike, mi- da kutsutakse Eestiks, ei tähenda mi- dagi erilist, ammugi siis veel Lääne- maa. Vastupidi, neile paljudele tun- dub, et mida üleilmastunumaks kõik muutub, seda tähtsamaks saab ka see murukamar selja all, mille pealt me pärineme, ja et mitte võilillebe- mena lendu minna, tahaks sellest ka- marast järjest kõvemini kinni hoi- da. Milles siis küsimus? Kas keegi keelab või? Ei keela, aga ikkagi ta- haks, et Lääne maakond poleks mit- te üksnes teoreetiline üksus, vaid ik- ka praktiline ka.

Kas poleks näiteks tore, kui edaspidigi antaks väl- ja maakonna teenetemär- ki? Põhimõtteliselt ei saa ju kellelgi ka HaRi (Haapsalu + Rida- la) teenetemärgi vastu midagi olla, aga see tähendab muuhulgas, et min- geid maakondlikke teeneid enam ar- vesse ei võeta, ja õigupoolest ei saa neid enam osutada. Kuuldavasti on praegused omavalitsusjuhid võtnud seisukoha, et mis maakonda me siin uuest aastast enam mängime. Tõe- poolest, kas on enam mõtetki omavalitsuste liidul, kui sinna kuulub piltlikult vaid 2,1 valda? Palun va- bandust, Vormsi! Teie seisitegi kõi- ge raskema valiku ees, kas jääda me- retaguseks asjaks või püüda iseseis- valt toime tulla.

Ah jaa, mis see haldusreformi ees- märk oligi?

mistatud ettevõtetusala, kuhu võiks- id (väike)ettevõtjad oma ärid luua. Vas- tupidi, meie ettevõtetesse viivad auk- likud kruusateed.

Haapsalu ei paelu investoreid ja ettevõtjaid, kelle eesmärk on aasta läbi töötav äri. Neid peabki ligi mee- litama avalik sektor, mis loob ja jär- jepidevalt tutvustab kohalikke ette- võtlusvõimalusi. Paljudes riikides on lausa president see, kes käib ettevõt- jatega koos uusi investoreid otsimas. Lubame, et meie linnapea hakkab- ki seda tegema.

Linna ja valla huvi on, et tekiks uued töökohad, eraomaniku huvi on teenida tulu. Kui ühist keelt ja huvi ei leita, siis ei jõuagi ärimehed tehinguni ning uued töökohad luuak- se Viljandisse ja Pärnusse, kus linn investeerib uutesse ettevõtlusalades- se. Haapsalu on selles konkurents- maha jäänud.

Mie Inimeste hulka kuu- lub kirjanikke, ettevõt- jaid, õpetajaid, tuden- geid, eakaid ja avali- ku sektori töötajaid nii linnast kui ka Ridala vallast. Meile pole tähtis erakondlik kuuluvus, meid ühen- dab hoolimine oma kodulinnast ja koduvallast.

Me soovime, et uues omavalitsus- ses oleks kõigil hea elada. Me ole- me valmis tuulutama linnavalitsus- se sahtleid.

Täispika programmiga saab tutvuda kodulehel www.meieinimesed.ee.

Läänemaa haigla juurde senisesse kohta jääb septembri keskpaigast vaid üks kiirabiauto, mis parasjagu varus on.

LEMMI KANN

● HAIGLA REMONT

Kiirabi kolib ajutiselt veetorni kõrvale

Kiirabi kolib septembri keskel haiglast ära kunagise Pipi pansionaadi majja.

LEHTE ILVES
lehte@le.ee

Et sügisel algab Läänemaa haigla tervisekeskuse ehitus, peab kiirabi selleks ajaks majast välja kolima. Läänemaa haigla kuuluv EMO ehk erakorralise meditsiini osakond jääb haiglasse edasi.

Läänemaa kaht kiirabi brigadi majandab Põhja-Eesti regionaalhaigla (PERH), mille kiirabi keskuse juhataja dr Arkadi Popov selgitas, et koos Haapsalu linnavalitsusega arutati mitut varianti, kuid leping sõlmiti Posti 37 majas asuvate ruumide peale.

„Kolime Posti 37 maja teisele korrusele, tüürleping on allkirjastatud, tagasiteed ei ole,” ütles dr Popov. „Logistiliselt tundus see lahendus meile parim.”

Kiirabi brigadi asukoht keskkonnas on Popovi sõnul isegi parem kui haigla juures, sest saab kiiremini reageerida. Kiirabi brigadidele on tähtis, et töötajail oleksid omaette ruumid ja autod seisaksid hoovis, mitte tänaval. Autod peavad saama elektritoidet, sest akud ja aparaatid peavad olema laetud. Parklasse peab mahutama kolm kiirabiauto: kaks on töös, üks varus. Popovi sõnul pole veel otsustatud, kas varuauto hakkab seisma uues kohas või haigla juures.

Kiirabiruumide tarvis käib väike ümberehitus: vaja on üht meeste- ja teist naistetuba ning väikest laoruumi. Kogu aeg on tööll kaks brigadi, kokku kuus inimest.

Kiirabiväljakutsed

Esikohal on traumad: kukkumised, murrud, haavad. Teisel kohal on kõhuvalu, siis valu rindkeres, õhupuudus, rütmihäired jms.

30 protsenti väljakutsetest on lihtsamad Bravo-kutsed. Need on kutsed, mille puhul saaks aidata perearst või inimene ise EMOsse pöörduda. Alati ei ole see aga võimalik: perearst nädalavahetusesti ei tööta, kaugema kandi inimesel ei pruugi olla sõiduvõimalust, eriarsti juurde on pikk järjekord jne.

40 protsenti väljakutse teinult hospitaliseeritakse, 60 protsenti jääb koju.

PERHi kaks kiirabi brigadi teenindavad tervet Läänemaad, aga käiakse ka Märjamaal, kui sealne brigad on hõivatud; käiakse Tallinnas, kui on vaja kedagi kõrge ma etapi haiglasse; kiirabi sõidab ka surma konstateerima.

Haapsalu aselinnapea Peeper Vikman ütles, et kiirabi tarvis vaadati üle mitu maja: päästetennis Tööstuse tänaval, Lihula maantee 3, kontorihoone Jaama tänaval ja postimaja.

Korterühistu mures

Kiirabi tulekust olid häiritud Posti 39 (veetorn) korteriühistu elanikud. Kardi, et väljakutsele sõitvad autod tekitavad lärmu ja vingu. Ka ei olnud ühistu nõus, et kiirabiautod sõidavad välja nende parkla, st Niine tänav kaudu.

Popovi sõnul lubas tüürleandja teha väikese lisatee parkimis-

ala ja Posti tänava vahele, et autod saaksid maja kõrvalt otse Posti tänavale sõita. Selle variandi nõrk koht on väljasõidu ohutuse tagamine, eriti ajal, mil linna peateel on tihe liiklus.

„Väljasõit on ohtlik,” möönis ka Vikman. „Peatänav, jalakäijate ülekäik lähedal.”

Sireenide ja muu võimaliku häirimise kohta ütles Popov, et sireeni ja vilkureid kasutatakse ainult kahe kõige kõrgema astme väljakutse korral, koodnimega Delta ja Charlie.

„Õusel me enamasti kohe alguses sireeni ei kasuta, see tuleb kõne alla vaid erijuhtul,” kinnitas Popov. „See on siis, kui keegi on väga suures ohus.” Päeval oleneb sireeni kasutamine liiklusest. Kiireid kutsesid on 50–60 protsenti. „Ei saa öelda, et neid on vähe, aga lähtume sellest, et ilma suure vajaduseta me sireeni ei kasuta,” ütles Popov. Kolmandik kutsetest on Bravo-kutsed, mis ei vaja sireeni kasutamist.

Posti tänavale välja sõitev auto võib häirida ka tänava äärde jääva väliskohviku terrassi külatajaid. Vikman lootis, et autod väliskohvikut väga ei sega, terrass on töös kolm kuud aastas ja ainult päeval. Popov kinnitas, et kui kellegi elu või tervis on ohus, peab kiirabi kiiresti reageerima, tegutsema oma reeglite kohaselt, „kuid me ei hakka oma õigust kuritarvitama.”

Ühe brigadi kohta tuleb päevas 10–14 väljakutset, kuid kõik need ei pruugi startida Posti tänavalt. Väljakutse võib tulla, kui

auto on patsiendiga haigla juures või tagasiteel.

Inimesele, kes vajab kiirabi, ei muuda uus asukoht midagi. Uus koht tähendab vaid, et kiirabiõed, autod ja autojuhid astuvad teises kohas. „Kõik muu jääb, nagu oli,” sõnas Popov.

Tervisekeskus remonti

Kiirabi peab Läänemaa haiglast välja kolima, sest sügisel algab perearste koondava tervisekeskuse ehitus ja kiirabi ruumid jäävad ehitusele ette. Haigla ravijuht Kai Tennisberg selgitas, et polikliiniku osa kolitakse soklikorrusel esimesele korrusele. Sellelt korrusel peab kiirabi ja haigla administratsioon ära kolima. Esmalt kohandatakse esimene korrus polikliiniku tarvis, siis algab soklikorrusel tervisekeskuse ehitus.

Tennisbergi sõnul tuleb administratsiooni kolimine septembris. Kiirabi pidi esialgu välja kolima septembri esimesel nädalal, kuid sai siis paar nädalat juurde. „Meie oleme valmis, et kiirabi tuleks pärast remonti haigemajja tagasi,” ütles Tennisberg. Ehitus võib aega võtta 1,5 aastat.

Popovi sõnul on neil tüürleping Posti 37 kasutamiseks 31. detsembrini 2018.

„Loodame, et selleks ajaks on haiglas uued ruumid valmis, ja me kolime heameelega tagasi,” ütles Popov.

„Usun, et meie väike ümberkorraldus ei too kaasa märgatavaid muudatusi ei naabritele, linlastele ega teenusele.”

Ridala räägitakse kalmistutest ja kalmistukultuurist

8. septembril on Ridala pastoraadis kalmistuteemaline teabepäev, kus räägitakse kalmistukultuurist ja -kombestikust ning lähedase kaotusega seotud hingehoiust.

Läänemaa muinsuskaitseinspektori Kalli Petsi sõnul on muinsuskaitseamet ja Ridala koguduse korraldatav teabepäev mõeldud nii kalmistute haldamise ja hooldamisega kokku puutuvaile inimestele kui ka lihtsalt huvilistele.

Teabepäeva praktilisemad ettekanded puudutavad matmispaikade korrashoidmist, kalmistute haldamist ja inventeerimist ning kalmisturaamatu koostamist. Selle kõrval räägib folklorist Marju Kõivupu eesti matuse- ja leinakombestikust

ning siseministeeriumi usuaegade osakonna juhataja Ilmo Au eri usundite matusekommetest meil ja mujal. Hingehoidja Naatan Haameri ettekanne on lähedase kaotusest, hingehoiust, leinast ja mälestamisest.

Õppepäeval käiakse ka Ridala pastoraadi lähedal asuval kolmel suurepärasel korras kalmistul ja koguduse õpetaja Küllike Valk tutvustab Ridala kirikut.

Teabepäev algab Ridala pastoraadis Koliila külas 8. septembril kl 10. Teabepäeva paremaks korraldamiseks palutakse oma osavõtust teatada 1. septembriks kalli.pets@muinsuskaitseamet.ee või kyllike.valk@eelk.ee.

KAIRE REILJAN

Lihula valis aukodanikuks Eva Kääramehe

Lihula vallajuhtid andsid ülemöödunud nädalavahetusel üle Lihula aukodaniku tiitli ja valla teenetemärgid.

Aukodaniku tiitli sai pika-aegsete ja silmapaistvate teenete eest laste tervishoiu valdkonnas ning panuse eest Lihula valla ühiskonna- ja kultuurisel lastearst Eva Kääramees, vahendas Lihula vallavalitsuse pressiesindaja Kristina Kukk. Käärameest iseloomustatakse kui kohusetundlikku, abivalmis ja suure empaatiavõimega inimest. Kääramees on aktiivne ka ühiskondlikult: kahel korral kuulus ta volikogusse, võtab osa noorsootöökomisjoni tööst, nõustab lapsi ja nende vanemaid. 40 aastat on Kääramees laulnud Lihula naiskooris Leelo ja 20 aastat olnud koorivanem.

Lihula valla teenetemärgi said Jaak Kastepõld, Kaja Lotman, Piia Saak, Galina Tükk ja Janek Vipre.

Ülikooli lõpetamisel suunati Kääramees kolmeks aastaks Li-

hulasse, kuhu on ta jäänud 40 aastaks. Peale lastearsti ameti Lihula haigla lasteosakonnas ja polikliinikus on ta töötanud ka kiirabis ning perearstina.

Kääramees on aktiivne ka ühiskondlikult: kahel korral kuulus ta volikogusse, võtab osa noorsootöökomisjoni tööst, nõustab lapsi ja nende vanemaid. 40 aastat on Kääramees laulnud Lihula naiskooris Leelo ja 20 aastat olnud koorivanem.

Lihula valla teenetemärgi said Jaak Kastepõld, Kaja Lotman, Piia Saak, Galina Tükk ja Janek Vipre.

TARMO ÜUEMAA

coop
Haapsalu

Haapsalu
Kaubamajas

16.08-
03.09
2017

KOOS
KOOLIT

Otsingukoer leidis metsa eksinud eaka seenelise

Eile pärastlõunal eksis Nõva vallas Hindaste kandis metsa seeneline, 79aastase mehe leidis vabatahtliku päästja otsingukoer.

Haapsalu patrullitalituse juhi Meelis Laurmanni sõnul sai politsei teate 14.20 eksinu sõpradelt. Tallinnast seenele sõitnud seltskonnast kaks jõudsid tagasi auto juurde, kolmandaga olid sõbrad telefoni teel ühenduses, kuid mees ei leidnud teed metsast väl-

ja. „Telefoni aku oli mehel õnneks täis,” ütles Laurmann, kelle teada oli seltskond käinud samas metsas seenel 30 aastat.

Politsei alustas otsimist 15.35. Kell 17.04 kutsuti appi Lääne-Eesti vabatahtlik reservpäästerühm, sealhulgas kolm otsijat koortega. Vabatahtlikud hakkasid teelt otsimisalale liikuma pärast 19, mehe leidis pool üheksa Mustjärve lähedalt kuldne retriever Sofi.

Koera perenaine Reelika Kaasik ütles, et jõudis eksinud seenelise juurde teest kaugel. „Juba oma otsimisalale läksime tund aega,” ütles ta. Edasilükkumist raskendasid mahalangenud puud ja soine maapind. „See ei olnud mingi ilus seenemets: rägastikune, märg ja soine, puhas tihnik ja kõrkjad vahepeal,” kirjeldas Kaasik.

Laurmanni sõnul oldi juba valmis alustama otsinguid

kopteriga, kui mees õnneks leiti. Seeneline oli väsinud, kuid kõndis metsast välja ise. Meedikud vaatasid mehe üle, abi ta ei vajanud.

„Tahaks koerajuhte tänada – see on tänuväärne töö, mida nad teevad,” ütles Meelis Laurmann.

Kolmeaastasel Sofil oli see teine kord eksinut otsida ja teine kord ka leida.

RIINA TOBIAS

● HALDUSREFORM

Sada aastat, kümme maavanemat

Lääne maavalitsus sai esmaspäeval 100aastaseks ja täna tähistatakse seda esimese Lääne maavanema Aleksander Saare mälestustahvli avamisega maavalitsuse hoonel Lahe tänaval ja Ene Pajula koostatud raamatu „Saarest Suureni. 100 aastat Lääne maavalitsust” esitlusega.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Saja aasta sisse mahub palju. Eesti riik jõudis olla iseseisev, oma iseseisvuse kaotada ja selle taas tagasi võita. Ka maavalitsuste tegevuses oli ligi poole sajandi pikkune paus, mil maakondade asemel olid rajoonid ja neis juhtis elu rajooni täitevkomitee koos kommunistliku partei kohaliku komiteega.

Saja aasta jooksul on Läänemaal maavanema tiitlit kandnud kümme meest, neist kolm enne okupatsiooni ja seitse taasiseseisvunud Eestis. Neist üks, Neeme Suur on maavanema ametis olnud kahel korral. Kolme esimese käest pole enam võimalik küsida, milline oli nende aeg maavanemana, kuid viimase seitsme käest küsisime.

Nendest lugudest tuleb ilmekalt välja, kuidas on maavalitsuse ülesanded ja maavanema roll aastast aastasse vähenenud, kuni selleni, et selle aasta lõpus panevad maavalitsused ukse lõplikult kinni.

Andres Lipstok Lääne maavanem 1989–12.08.1994

Andres Lipstok oli esimene, kes pärast poole sajandi pikkust vaheaega Lääne maavanema tiitlit kandis. Lipstoki sõnul ei pidanud päris tühjalt kohalt alustama, sest rajooni täitevkomiteed töötasid, ja kui Eesti riik riigina tööle hakkas, oli alus olemas. „Oli ülemineku periood ja huvitav aeg. Nii maakonnas, valdades kui ka terves riigis käis ümberriivistumine ja hästi palju oli poliitikat.”

Lipstoki sõnul on tagantjärele keeruline öelda, mis oli kõige keerulisem. „Ma arvan, et käivitamine ei olnud keeruline, sest struktuur ju töötas. Pigem oli väljakutse see, et tulema pidi haldusreform, mis külanõukogud valdadeks muutis,” rääkis ta. Lipstoki sõnul kulgesid Läänemaal asjad rahulikult ja konflikte ei olnud.

Algusaastail oli maavalitsus riigi esindaja, kellel oli maakonnas täisvõim. „Selle võimutäiuse tõttu oli muidugi hästi huvitav aeg,” märkis Lipstok. Maavalitsuse haldusala ulatus seinast seinale. Tegeldi nii kohaliku elu edendamise kui ka ettevõtlusega, käima läks omandi- ja maareform. Maavalitsusel oli raha, mida jagada, ja olid oma all-ettevõtted.

Maavalitsusel tuli suhelda ka Läänemaal asunud Nõukogude armee väeosadega. Lipstok meenutas, et just maavanem pidi Läänemaal asuvaile Nõukogude väeosadele viima sõnumi Eesti iseseisvaks kuulutamisest. „Tallin-

Kui Neeme Suur teist korda maavanemana Lääne maavalitsuses jõudis, oli selle kadumine tegelikult juba otsustatud.

nast ei tulnud keegi nendega rääkima,” meenutas Lipstok.

Lipstoki sõnul olid siinsed Nõukogude sõjaväeosade ülemad mõistlikud inimesed, kellega sai asju ajada.

„Kui see päris pööre oli, tuli lennuväe ülem ise minu kabinetis ja küsis: „Andres Johannesovits, mida me nüüd siis teeme?” meenutas Lipstok. „Ütle sin talle, et mine Kiltsi, pane väravad kinni, ära kedagi välja lase. Mina omalt poolt garanteerin, et keegi ka sind ei tülitata.”

● „Mul polnud õnneks vaja tegelda sellega, kas Toompea seltskond tahab minust lahti saada või mitte.”

Lipstoki sõnul läks tal kolleegidega võrreldes lihtsamalt, sest kuigi Eestis hakkas pihta poliitiline kemplemine ja maavanema ametisse pandi oma soosikuid, siis Läänemaal see ei puudutanud. „Mul polnud õnneks vaja tegelda sellega, kas Toompea seltskond tahab minust lahti saada või mitte.”

Koos ühiskonna avanemisega avanesid ka piirid ja algas välisuhtlus. Loodi sõprusuhted Hanninge kommuniga Rootsis ja Loviisa linnaga Soomes.

Algas erastamine ja ühistegevõtete loomine. Lipstok tuletas meelde, et prügifirma Ragn-Sells tuli Eestisse just Läänemaa kaudu. Ka teedeehitusfirma Lemminkäinen tundis meie teede, remondi- ja ehitusvalitsuse vastu huvi. Näitamaks, et tegemist on ikka tõsise firmaga, uuendati Ristist Tallinna poole viiv maanteelõiki, mida hakati hiljem kutsuma Lipstoki libedaks.

Nüüdse maavalitsuste kaotamise kohta ütles Lipstok, et tegemist on poliitilise otsusega. „Ega see mingi teab mis õnnetus ole, et teine tasand kaob, aga siis tuleb ka esimesele tasandile võimalused anda.”

Ometi tunnistas endine maavanem, et mõnel puhul ei pea ta liigset vabadust haldusreformi eluviimisel õigustatuks. „Minule on Lihula minek Pärnu alla arusaamatu, aga see tee oli nii võetud ja kohalikud teavad ise, miks nad nii hääletasid.”

Hannes Danilov Lääne maavanem 01.11.1994–03.01.1999

Hannes Danilov oli maavanema ametikohal 1990. aastate teisel poolel, mil maavanem oli tema sõnul regionaalse tasakaalu hoidja – eesmärk oli maakonda arendada nii palju, kui mõistus ja oskused lubasid. „Üldiselt oli nii,

et maavanemal oli siis võimu ja natuke raha, nii et see oli suhteliselt meeldiv aeg,” ütles ta.

Kõige keerulisemaks küsimuseks, millega tol ajal tegelda tuli, nimetas Danilov raudteed. „Korjasin allkirju, võitlesin televisoris ja vaidlesin, aga kõik ütlesid, et raudtee peab olema kasumlik asi ja kahjumlik raudtee ei tule kõne alla,” rääkis ta. Tallinna–Haapsalu raudteed säilitada ei õnnestunud, see suleti 1995.

Teised ettevõetud asjad Danilovi sõnul õnnestusid: Dirhami tee asfalteerimine, Vatla kooli võimla ja Oru kooli ehitus, väikelastekodu nurgakivi panek, aeti staadioni remondi ja Wiedemanni kooli remondi asju, avati veepuhastusjaam. „Mulle tundusid need asjad vajalikud ja me ikka surusime ka, et meilegi midagi tuleks,” rääkis Danilov. Tema sõnul tähendas maavanema töö tol ajal tihedat suhtlust valitsusega, tõestamaks, et kõiki neid asju on Läänemaal toepoolt vaja. „See oli puhas suhtlemise mäng.”

Tagantjärele leiab Danilov, et tol ajal käis maakonnale vajalike objektide saamine tehtavate tööde nimekirja lihtsamalt ja parteipoliitika ei mänginud nii suurt rolli kui hilisemal ajal. „Pidi tõestama, et neid asju on vaja. Valitsuse poolt aga polnud sellist kramplikku kinnihoidmist: teie ei saa midagi,” meenutas endine maavanem. „Nüüd on puhas poliitiline otsus. Seda, et mingi maavanem saab ise oma asja kuhugi eelarvesse suruda, enam ei ole. Vähemalt tunda seda küll pole.”

Maavalitsuste kaotamise kohta ütles Danilov, et see on osa tsentraliseerumisest ja poliitilise otsuse. „Maavalitsus pole kodanikule ammu enam midagi tähendanud ja kui pole võimu ega raha, pole mõtet maavalitsust pidada.”

Kunagine maavanem meenutas kunagist vestlust eri riikide omavalitsusi uurinud kanadalasega, kes ütles, et omavalitsuskorraldus vaadatakse üle 25 aasta tagant. „1990. aastail tegime deentraliseeritud Eestit, nüüd tsentraliseerime ja viime kõik Tallinna. Eks me vaata, kuidas 25 aasta pärast kõik jälle laiali jagatakse.”

Arder Väli Lääne maavanem 23.02.1999–20.07.1999

Arder Väli maavanemaaeg jäi lühikeseks. „Olin maavanema ametis ajutine, möödub nähtus,” märkis Väli. Just sel lühikesel perioodil hakkas maavalitsuste mõju vähenema. „Mart Siimanni valitsuse asemele tuli Mart Laari valitsus ja maavalitsustelt võeti rakkott ära,” meenutas ta.

Rahakoti äravõtmise tähendas, et riiklike investeeringute programm, mille üle maavalitsused otsustada said, tsentrali-

Andres Lipstok võtmas vastu õnnitlusi maavanemaks valimise puhul.

Sulev Vare koos Läänemaa haigla praeguse peaarsti Tõnis Siiriga.

Neeme Suur on maavanema leiba sõõnud kahel korral.

Arder Väli sai maavanem olla vaid viis kuud.

Nelgid olid siis veel endiselt au sees.

8 × ARVO TARMULA

Jaanus Sahk, taustal riigikogulane Andres Ammas.

Hannes Danilov koos tol hetkel tulevase maavanema Jaanus Sahaga.

Mäesalu seadis maavanemana sisse maakonna vapimärgi.

seeriti. „Maavalitsusele jäid küll kõik seadusega pandud ülesanded, aga finantsilisi võimalusi ei olnud,” selgitas Väli.

Praeguse haldusreformi ja maavalitsuste kadumise kohta ütles Väli, et võib-olla on see õige tee, kuid Läänemaa äranudimist ta õigeks ei pea. „Praeguse haldusreformiga jäävad ääremaad veel rohkem ääremaaks,” ütles ta.

Jaanus Sahk

Lääne maavanem
22.09.1999–22.09.2004

Jaanus Sahal oli maavanema ametisse astudes seljataga pikk staaž maavalitsuse ametnikuna – ta oli maavalitsuses töötanud nii nõunikuna kui ka arhitektuuri- ja planeeringuosakonna juhatajana.

Kuigi 1999. aastal hakati maavalitsuste rahalisi võimalusi koomale tõmbama, säilis esindusvõim. „Maavanemal oli vaba pääs nii Stenbocki majja kui ka Toompeale. Maavanemad pidasid regulaarselt koosolekuid, ministrid käisid meie ees aru andmas ja kuulasid meie arvamusi,” rääkis Sahk.

2000. aastate keskpaiku hakati aga maavanemate võimu piirama. Saha sõnul oli piiramise põhjuseks maavanemate poliitiline määramatus ja nende populaarsus maakonnas. „Viimane reform tehti nii, et maavanemate poliitilist sõltumatust suurendada, aga tulemus oli vastupidine, maavanema ametikoht muutus just poliitiliseks.” Sahk tunnistas, et seetõttu ta teist korda maavanema kohale ei kandideerinudki. „Kuna ma polnud üheski erakonnas, polnud mul ka šansi maavanemaks saada ja ega ma enam tahtnudki.”

Oma maavanemaajast meenutas Sahk ühe aktuaalse teema – elektri hinda. See oli aeg, mil hakati madalpingevõrke erastama. Narvas, Viimsis ja Läänemaal jõuti seda teha, aga siis jäi asi pooleli. Nii juhtuski, et elektri hind muutus paaris väikeses piirkonnas.

Suuremaist ettevõtmistest nimetas Sahk ka taastusravihaigla uue hoone ehitamist. „See oli maavalitsusele isegi liiga suur objekt ja lõpetasime selle koostöös sotsiaalministeeriumiga,” meenutas ta. Ka viidi ellu esimene Vormsi praamihange, mille järel hakkas Vormsi liinil Saaremaa laevakompanii asemel vedama reisijaid Kihnu Veeteed. „Sellega seoses tuli palju rääkida ja kirjutada. Sain selle peale väga palju kriitikat ja kõige rohkem just Vormsist. Pärast olid vormsilased aga väga õnnelikud,” rääkis Sahk.

Jaanus Saha maavanemaaja lõppu jäi Lihula sambasõda, mis lõppes riigi sekkumise ja üleriigilise skandaaliga. „Kui asi riiklikuks läks, öeldi, et mis sa, maavanem, torgid. Kui aga asi untu läks, oli maavanem süüdi,” meenutas Sahk. Ta lisas, et maavalitsus pääses Lihula sambajamast siiski üsna puhtalt, sest ajas oma rida ega lasknud ültalpoolt endale pähe istuda.

Juba 2000. aastate alguses sai aktuaalseks haldusreform. „Tegime Jõgevamaal koosoleku, kus arutasime, millised valikuvõimalused üldse on,” rääkis Sahk ja lisas, et see ajas poliitikuil harja ja väga punaseks. Maavanemad pakkusid mitut varianti, kuid poliitikut ei pidanud heaks lahenduseks ei väikeste valdade säilitamist ja maavanematele võimu juurdeandmist ega ka kahe-tasandilist omavalitsust.

Oma visiooni haldusreformist selgitas Jaanus Sahk poliitilise

Lääne maavanemad 1917–2017

- Aleksander Saar 1917–1927
- Jakob Aljas 1927–1930
- Artur Kasterpalu 1930–1941
- Andres Lipstok 1989–12.08.1994
- Hannes Danilov 1.11.1994–03.01.1999
- Arder Väli 23.02.1999–20.07.1999
- Jaanus Sahk 22.09.1999–22.09.2004
- Sulev Vare 19.11.2004–14.09.2007
- Neeme Suur 18.02.2008–4.04.2011
- Innar Mäesalu 15.12.2011–14.10.2014
- Neeme Suur 11.09.2015– ...

sarja „Riigimehed” ja sotsiaalse sidususe ministri kaudu: „Piltlikult seletades: riik teeb seadused ja jagab eelarveraha seaduspõhiselt, omavalitsus peaks raha jagama aga juhtumipõhiselt. Nende vahel peab olema sidusus, sest see tagab sujuva arengu.” Saha hinnangul peaks riigi valitsemine toimima sujuvalt külakogukonnast presidendini, et kõik probleemid leiaks kajastamist ja saaks üldistatud. „Kui üks teema kukub kahe ministeeriumi vahele, on see nagu musta auku vajunud,” ütles Sahk.

Sulev Vare

Lääne maavanem

19.11.2004–14.09.2007

Peaaegu kolm aastat maavanema ametit pidanud Sulev Varele meenus oma ametiajale tagasi mõeldes esimesena Läänemaa tunnuslause „Läänemaa – turvaline pesapaik” käikuvõtmine 2005. aastal. „Lääne Elu sõdis kõvasti selle tunnuslause vastu, aga tunnuslause toimib tänini,” muigas Vare.

Vare sõnul olid tema maavanemaperioodi suurimad õnnestumised seotud teedeehitusega. Kui ühel soojal talvel jääteid ei rajatud, kaubeldi kasutamata raha maanteeameti eelarvest Läänemaa ja sellega tehti korda mitu teed: Kullamaa–Vigala ja Kilti lennuvälja ümbruse teed mustkätte alla, Nõva teetamm jt.

„Meenuvad ka esimeste kergliiklusteede rajamisega seotud maavaldude maaomanikega,” rääkis Vare. Ta tõi näiteks Uuemõisa, kus oli Alexelal maatükk bensiinjamaa rajamiseks, kuid bensiinjamaa sinna ehitada ei lastud, sest seal pidi algama transiitliikluse linnast mööda viiv ringtee. „Suure veenmise peale saime selle maa kätte ja Alexela saatis pärast kirja, et nad kingivad selle maatüki Läänemaa inimeste hüvanguks,” meenutas Vare.

Vare ametiajaks oli maavalitsuste tiibu kõvasti kärbitud. „Kui midagi teha tahtsid, jäi see raha taha kinni,” ütles ta. Vare ütles, et arvanud maavanema ametisse astudes, et suudab pealinna inimeste suhtumist muuta, seda enam, et enamikku neist tundis ta isiklikult. „Tegelikult nii ei läinud, rong oli selleks ajaks läinud. See oli üks põhjusi, miks ma oma ametiajaga täis ei olnud.”

Tolleks ajaks oli maavalitsuse üks peamisi funktsioone kontrollifunktsioon. „Maavalitsus oli na-

gu hüpoteegepidaja – vaatad, et riigi erastatud maade väärtus ei häviks, et raha laekuks,” rääkis Vare. Ta lisas, et teine maavalitsuse ülesanne oli hoida silma peal, et omavalitsused lollusi ei teeks.

Oluliseks pidas Vare maavalitsuse rolli riigi ideoloogilise poole hoidmisel, mõeldes selle all aastapäevade tähistamist ja mälestussammaste avamist, mis aitavad mees pidada ajalugu. „Siinkohal tahaks kiita kirikut ja Tiit Salumäed, sest nemad olid väga suureks toeks selle ideoloogia hoidmisel,” ütles Vare.

Maavalitsuste kadumise kohta ütles Sulev Vare, et väikest riiki saab hallata ühest kohast ja ta saab aru riigi soovist kulusid kokku tõmmata. Ometi on Vare seda meelt, et tähtis on ka silmast silma suhtlemine ja Tallinnast võivad asjad teisiti paista kui kohapealt. „Ma arvan, et ka aeg teha seda koos haldusreformiga pole hea,” lisas endine maavanem.

Innar Mäesalu

Lääne maavanem

15.12.2011–14.10.2014

Innar Mäesalu tõi oma tööajale tagasi vaadates, et ega maavanemal väga häid võimalusi maakonna elus midagi suurt korda saata selleks ajaks enam olnud. „Mõjutada sai siis, kui said hästi läbi regionaalministri või teiste ministritega,” ütles Mäesalu. „See polnud mitte võimuhoo, vaid lihtsalt hoob, mida sai kasutada,” lisas ta.

● „Mart Siimanni valitsuse asemele tuli Mart Laari valitsus ja maavalitsustelt võeti rahakott ära.”

Oma tööalastest tegemistest nimetas Mäesalu katset koos Rootsi suursaadikuga meelitada Läänemaaale kõnekeskus. „See töö jäi aga pooleli,” ütles Mäesalu.

Õnnestumiste poolele võib tema sõnul kanda maakonna tunnustamispoliitika. Mäesalu ajal seati sisse maakonna vapimärk, hakati valima aasta ema ja aasta isa. „Kui muud võimu ei ole, saab teha vähemalt nii palju, et inimesi tehtu eest tänada,” rääkis endine maavanem.

Eelmiselt maavanemalt Neeme Suurelt (Lääne maavanem 18.02.2008–4.04.2011) päritud riigimaja teemasse Mäesalu oma sõnul väga ei uskunud. „Ma ei näinud mingit mõtet hakata Haapsallu selleks uut maja ehitama. Esiteks on linn väike ja kõik riigiasutused olid juba oma koha leidnud.” Mäesalu ütles, et kui linnas olnuks sobiv maja, siis oleks riigimaja loomisest ka mingi mõte olnud. Muul juhul oleks see olnud raha raiskamine.

● „Maavalitsus pole kodanikule ammu enam midagi tähendanud ja kui pole võimu ega raha, pole mõtet maavalitsust pidada.”

„Raudtee teema jooksis kindlasti minu ametiajal läbi ja ka elektriliini planeeringu pärast vaidlesime,” meenutas Mäesalu. Kõrgepingeliini asukoha üle peeti eriti tuliseid vaidlusi Kullamaaga. „Oli aru saada, et kõik olid oma asja eest väljas.”

Haldusreformi kohta ütles Mäesalu, et tema ametiaega jäi vabatahtlik liitumine, millega moodustus Läänemaal Lääne-Nigula vald. „Kui ma oleks maavanemaks edasi jäänud, oleksin kindlasti toetanud Suur-Lääne-

maa ideed ja võib-olla soovitanud praegu Pärnumaa alla jäävaid valdadel jääda ootama sundliitumist,” rääkis ta. „See on kaheksa-aarne, et läks nii, nagu nüüd läks,” lisas Mäesalu.

Maavalitsuse kaotamise kohta ütles Mäesalu, et tegelikult oli kaks teed, kas anda maavalitsustele võimu juurde või võtta kõik ära. „Vahepealne seisund ei ole väga hea.” Mäesalu lisas, et kui väikesed vallad oleksid säilinud, võinuksid maavalitsused jääda, aga et omavalitsuste liitmine käima läks, pole mõtet asjale tagasi käiku anda.

Neeme Suur

Lääne maavanem

18.02.2008–4.04.2011 ja 11.09.2015 - ...

Kahel korral maavanema ametis olnud Neeme Suure sõnul on mõlemad ametiajad olnud vägagi erinevad. 2008–2011 oli majanduslangus, kus nii omavalitsuste kui ka maavalitsuste eelarveid tugevalt kärbiti ja maavalitsusi tabas koondamislaaine. Lääne maavalitsuse 43 ametnikust jäi nelja aasta pärast vaid 29 ning ümber kujundati ka maavalitsuste struktuur. „Nii et ühest küljest oli minu tegevus esimesel perioodil paljuski seotud maavalitsuste töö ümberkorraldamisega,” ütles Suur.

Teise olulise tegevusena nimetas Suur maakonna majanduse arenguks võimalike lahenduste otsimist ning kolmandana riigiasutuste koostöö koordineerimist ja võimaluste otsimist riigi teenuste paremaks osutamiseks maakonnas.

Suure sõnul oli üks suur muudatus, mis tal õnnestus ellu viia, maavalitsuses endas suhtumise muutmine: „Lääne maavalitsus muutus minu ajal rangemat sorti riigiasutusest paljude arengute ja algatuste allikaks ja keskuks.” Suur tõi, et mitmedki ettevõtmised jäid küll ponnistusteks, kuid nii mõnestki on välja kasvanud ka midagi olulist. Peamisteks neist peab ta raudtee taastamise tasuvusuuringu koostamist, riigimaja kontseptsiooni koostamist ning terviseenduse kompetentsikeskuse rajamisel osalemist.

Oma esimese ametiaja tegevuste nimekirjas nimetas Suur ka rannarootslaste poolt Rootsi kaasa viidud kirikuvarade tagasiomist Eestisse. „Terve teemavaldkond oli ja on tundlik ning seotud riigi ja EELK omavaheliste varaliste suhetega,” tunnistas ta. Samuti läks käima maakonna tutvustamiseks mõeldud ürituste sari „Läänemaa päevad”.

Suure sõnul jääb tema teist, 2015. aastal alanud tööperioodi iseloomustama haldusreform. „Kui minu teine tööperiood maavanemana algas, oli haldusreform juba täies hoos,” rääkis Suur ja tõi näite, et Lõuna-Läänemaa omavalitsused olid juba aasta aega pidanud läbirääkimisi Varbla ja Kooniga vallaga. Ettepanekust moodustada maakonnasuurune omavalitsus ei saanud asja ja nii päädis haldusreform Läänemaal Lõuna-Läänemaa valdade lahkumisega Pärnumaa koosseisu.

Haldusreformi puhul polnud Suure sõnul maavalitsustel erilist sõnaõigust, sest haldusreformi otsused olid jätetud langetada kahele tasandile – kohaliku omavalitsuse volikogudele ja vabariigi valitsusele. Maavanemate roll oli nõuandev. „See periood on olnud minu töös maavanemana kõige raskem ja ebameeldivam,” tunnistas Suur haldusreformile tagasi vaadates.

See, et maavalitsused kaovad, sai Suure sõnul lõplikult selgeks novembris 2015.

Kirju Buenos Aireses

54.
osa

JÄRJELÜTT

EIA UUS

Kodutänaval oma ristmikuni jõudnud, tegin reipa vasakpöörde ja olles natuke maad kõndinud, sain aru, et midagi on valesti. Pöörasin otsa ringi ja nägin, kuidas vastassuunas seisavad tänaval mu tüürikorteri omanikud puhta pesuga. Nad olid tunnistajad, kuidas ma kuu aega hiljem ikka veel kodutänaval mõned sammud uksest ära eksin.

Täna meenus mulle seal paragi veerel jäätist süües ja mõõduvaid ronge kuulates: „Eksle üksi. Niiviisi leiad end tõmmatuna paikadesse, kuhu su hingel on vaja minna.”

Keerasin parajasti koduust lukku, teel hiinlaste supermarketisse („Nende poodide kohta öeldakse lihtsalt *chino*, hiinakas, isegi kui sildil on kirjas *supermercado!*”), kui tardusin mõttega: „Kas me suudlesime?”

Kas tol 5. jaanuari hommikul kaheksa aastat tagasi, kui ootasin Pariisis, et apteek kell 7 avataks, ja ma olin agoonias, kas me siis suudlesime, et mu tähelepänu valult eemale juhtida? Tundub võimatu, võigas isegi, ometi nüüd

mu mõtteis selge nagu mälestus. Ma ju ei mõtleks seda välja, see on liiga kole mu toonast seisundit arvestades. Peale antibiootikumide pidime mulle ka mähkmeid ostma. Ega seda ilmaasjata mesinädalate haiguseks kutsuta. Meie esimene ametlik kohting lõppes sellega, et juba enne kella viit hommikul kiirabis olime, Pariis tundus enneolematult kole, hall, narkarid, rõve kiirabi WC, kus kakerdas vastu verine mees. Olin sattunud koletise kõhtu.

Kas see, et ma temaga nüüd pärast kõiki neid aastaid uuesti suhtlema hakkasin, tähendab, et kõik mälestused, mille olin kunagi päeva pealt lukku keeranud, ujuvad pinnale?

On ju hämmastav, kui suvalistel hetkedel asjad mälust välja kukuvad. Ühel päeval proovisin siesta ajal uinuda nagu ikka, kui ilma igasuguse põhjuseta teadsin, kus ma kohtasin meest, kes aasta tagasi liftis tutvudes ütles: „Me oleme kohtunud.” Sinnani polnud ma ka suurimate mälustuhlamistalgute ajal suutnud meenutada, kus.

Tol korral, kui haiglasse sattusin ja arstile hällisesin, et ma

kardan üle kõige, et ma midagi unustan, ja kogu mu vaimuenergia läks detailide meeldejätmisele, teatas ta: „Sa ei pea midagi meelde jätma. Kõik salvestub. Pole ühtki asja, mis ei jätaks su ajule jälge. Ehk võtab mõne seiga meeldetuletamine veidi kauem aega, aga kadunud ta ei ole.” Margaret Atwood kirjutas „Kassisilm”, et me ei vaata tagasi, mööda aega, vaid alla, läbi aja nagu läbi vee. „Mõnikord tuleb pinnale see, mõnikord teine, mõnikord mitte midagi. Aga miski ei lähe ära.”

Mu ülikooliaegne kallim kirjutas eile: „No kas tänaseks on Uruguayis käidud? Mina pole sinna jõudnudki, sest siis oli Uruguay veel üks väheseid Lõuna-Ameerika riike, kes eestlastelt viisat nõudis. Uruguayd olen näinud küll. Kui tulid rattaga Iguazu koskede juurest Buenos Airesesse tagasi, viis tee mööda jõekal-

last, mille teiselt kaldalt nägin Uruguayd paar päeva järjest.

Juba neljas päev järjest sajab vihma, tuba on külm ja lagi madal. On vist aeg lahkuda. Homsest lubati ilma paranemist, aga siis ma lendan juba kodu poole.

Käisin täna ennelõunal selles vihmas Musta mere kallast mööda jooksmas, vaatasin neid laineid ja mõtisklesin, et ei tea, millal ma neid jälle näha saan. Nagu tellitult lendas taevast kureparv, nemandki on kuhugi teel. Siis kuulsin paari püssipauku ja meenus, et lõuna pool kurgesid ka süüakse. Mõni päev tagasi nägin seal kandis jahimeest, püss üle õla ja kaks elevil linnukoera saatjaks. Siis veel mõtlesin, et huvitav, keda ta kütib.

Kui jooksmast tulid, läbi vetinud, tegi perenaine mulle suure kruusi kohvi. Kohv pole ammu nii hea maitsega tundunud.

Mul on silme ees üks ilus pilt: tulime laevaga õhtul ühe vana eestlasega mööda Tigret linna poole, hästi vaikne ja rahulik oli, pajude oksad puutusid vett, kõik oli lihtsalt nii ilus. Eestlane rääkis, kui hea on Argentinas elada ja et ma võiksin ka üldse siia

kolida. Nojah, nüüd on see eestlane juba siitilmast lahkunud, nii nagu üldse suur osa mu tollest informandist.

Muide, kas sa oled tähele pannud, et Buenos Aireses on ebaharilikult palju suudlevaid paare?”

Hakkasin naerma, see viimane lause tuli nii ootamatult pärast loidu jõel kulgemist. Umbes nagu too püssipauk keset kurelendu.

Mina märkan hoopis tervitus-suudlejaid. Iga viimast kui tuttavat suudeldakse tervituseks põsele. Mitte õhule põse juures, vaid põsele. Ja tutvudes. Ja hüvasti jättes. Ja isegi siis, kui see on ebamugav ja selleks toiminguks tuleb kellestki üle ronida või kusa-gilt alla küünitada. Praegu rongis Tigrest tagasi sõites nägin, kuidas kamp inimesi tõusis püsti, et suudelda teist kampa inimesi, kes peale tulid – kõik kõiki, paar inimest alles tutvusid ühiste sõprade kaudu. Kaks peatust hiljem läks üks kamp maha ja kõik suudlesid uuesti kõik läbi.

Kohvikusse saabudes suudlevad tuttavad läbi kõik ettekandjad, koka ja köögiabilised, hiljem lahkudes samuti. Järgneb

„Muide, kas sa oled tähele pannud, et Buenos Aireses on ebaharilikult palju suudlevaid paare?”

RISTSÕNA

KARIN TEDER

	soojamaa veelind Egiptuse päikesejumal	meisterlik aeg ööpäevas aasta	luumen haigete hooldus-õde	väike mootor-laev õnnelikus	osmik n.nimi	Venezuela interneti domeen kuu	siseelund pärmapuu viies	esimene metallist plaadike nii ja ...	Eesti linn nahk (ingl)
auaste Vene armees									
primaarne n.nimi									
Itaalia pasta ahjuroog valuhüüd									
tera pakend liiter									
rääkimine, kõnelemine meeskond (kõnek)									
küttekeha teatav seljakott									
näiteks m.nimi tint (ingl)									
keel Rwandas võta naiseks!									
pinnauhik Eesti linn neljapäev									

SUDOKU

		2	7	8	3	6		
			5					
1	7			4				
		5	2			8	3	
	3						1	
	8	4			9	5		
				3			9	6
					7			
		9	1	5	8	3		

KULTURITEATED

• TERVIS JA SPORT

Fra Mare Day Spa basseini- ja saunapark avatud iga päev 13–22; kl 19 vesiaerobika. Day Spa pilet E–N 10,50 €; R–P 14 €.

Suve eripakkumine – niisutav kehahooldus mangomaskiga 49 €; maniküüri ja pediküüri komplekshooldus 39 €. Broneerimine tel 472 4612 ja 472 4600, spa@framare.ee.

Spaahotelli Laine vee- ja saunakeskus avatud E–L kl 6–9 (3 €), 13–22 (7–10 €), P 6–9 (3 €), 9–22 (10 €). Treeningusaal avatud iga päev kl 6–22 (4 €). Täpsem teave ja broneerimine tel 472 4414.

• TANTSUÕHTU

Fra Mare À LA CARTE restoran Bergfeldt ja lobby-baar (Ranna tee 2): P–N 12–23 ja R, L 12–24. L, 26. augustil kl 20.30 tantsuõhtu ans Coco, sissepääs püri. Tel 472 4605, 503 7289. Vt framare.ee.

Restoran Blu Holm (Sadama 9/11) P–N 12–23, R–L 12–24. R, 25. aug kl 20.30 romantiline klaverimuusika „Lahe Kuma”, pianist Alari Tamm. L, 26. aug kl 20 tantsuõhtu, ansambel Principial.

• KINO
Haapsalu kultuurimajas 24. aug kl 20 film „Tume torn”, pilet 4 €. 25. aug kl 17.30 (3D); 27. aug kl 14 (3D); 29. aug kl 15; 30. ja 31. aug kl 17.30 animafilm „Emoji film”. 25. aug kl 19.30; 27. aug kl 16; 29. aug kl 19; 30. aug kl 19.30 film „Klaasloss”, pilet 4 €.

• KONTSERT

Haapsalu kuursaal 25. aug kl 12 on XXIII keelpillimängijate suvekursuse kontsert. Esinevad ansamblid ja orkester. Kontsert tasuta, vabandusega.

• MUUSEUMID

Lihula muuseum avatud ettetellimisel. Info muuseum@lihula.ee või tel 523 4303.

Haapsalu raekoda (Kooli 2): E–P 10–18. www.salm.ee.

Haapsalu piiskoplinnuse muuseum E–P 10–18. www.salm.ee.

Rõude muuseum avatud L ja P kl 11–16, muul ajal ettetellimisel tel 5683 1203. Avatud näitus „20. sajandi rõivad ja peakatted”.

Rannarootsi muuseum avatud T–L 10–18 ja E–P 10–16. www.aiboland.ee; www.facebook.com/aiboland.ee/.

Iloni Imedemaa teemakeskus (Kooli 5) E–P 10–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum: E–P 10–18. www.salm.ee.

Ants Laikmaa majamuuseum ja park (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula v): E–P 10–18. www.salm.ee. Prantsusmaal tegutseva graafiku Laura Lainväe tööde näitus „Kohtumised” avatud 7. septembrini.

Hanila muuseum T–R kl 11–17. www.hanilamuuseum.ee.

• NÄITUSED

Haapsalu linnagaleriis Raul Kelleri „ravi/cure” näitus.

Haapsalu kunstikooli galeriid (Jaani 2) T–L 12–18. Tasuta. **Hoovigaleriis**: Vana-Vigala tehnik- ja teeninduskooli näitus „Vigala raud VIII” 25. augustini.

Keldrigaleriis: May ja Ursula Aavasalu näitus „Õös on asju” avatud 9. septembrini.

Lasteraamatukogu (Wiedemanni 11) T–R 10–18, L 10–15. Näitus „Lennake mesipuu poole”.

Keskraamatukogu (Posti 3): lugemissaali fuajees näitus „100 aastat Eesti autonoomia väljakuulutamist”.

TEADE

Haapsalu kunstikool ootab uusi õpilasi

Haapsalu kunstikool ootab uusi õpilasi 2017/2018. õppeaastaks: kunstiringi 6–8 a (katseid ei ole, esitada avaldus), ettevalmistusklassi 9–11 a ja I–III kursusele 12–17 a katsetele Haapsalu kunstikooli (Jaani 2): N, 24. augustil kell 17–19.

Palume õpilastel kaasa võtta viis enda tehtud tööd, millest kaks on tehtud iseseisvalt.

Avalduse ja lisainfot leiab kooli kodulehelt http://www.hkk.edu.ee/katsed või tel 473 5608.

Haapsalu kunstikool

LIHULA VALLAVALITSUSE TEADE

Lihula Oja tn 9 kinnistu detailplaneeringu avalik väljapanek

Lihula vallavalitsus võttis 22.08.2017. a korraldusega nr 231 vastu Lihula linnas asuva Oja tn 9 kinnistu (katastritunnus 41201:002:0035, pindala 8183 m²) detailplaneeringu. Riigi omanduses olev kinnistu on hoonestamata ning paikneb detailplaneeringu kohustusega maa-alal (Lihula linn).

Detailplaneeringu eesmärk on Lihula Oja tn 9 kinnistu sihtotstarbe muutmise, hoonestusala, ehitusõiguse, liikluskorralduse, parkimiskorralduse, servituutide, tehnovõrkude ja -rajatiste asukoha kindlaksmääramine 30 kohaga erihooldekodu (kolm 10 kohaga peremaja) hoonete ehituse tõttu. Erihooldekodu opereerijaks on kavandatud SA Lõuna-Läänemaa Tervishoiu ja Sotsiaalhoolekande Keskus.

Detailplaneeringuga muudetakse Lihula valla üldplaneeringut. Lihula valla üldplaneering on planeeritav maa-ala reserveeritud tootmismaana, detailplaneeringuga kavandatud Oja tn 9 kinnistu uus sihtotstarve on ühiskondlike ehitiste maa. Lihula vallavalitsus otsustas 26.07.2017. a korraldusega nr 210 mitte algatada Lihula Oja tn 9 kinnistu detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilist hindamist, sest planeeringuga kavandatavad tegevused ei ole olulise keskkonnamõjuga. Planeeritav ala ei asu Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatud tegevused ei kuulu keskkonnamõju hindamise ja keskkonna-juhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikes 1 loetletud olulise keskkonnamõjuga tegevuste hulka.

Lihula Oja tänav 9 kinnistu detailplaneeringu avalik väljapanek on 9. septembrist 8. oktoobrini Lihula vallamajas Jaama 1 Lihula ning Lihula valla interneti koduleheküljel http://www.lihula.ee. Arvamusi detailplaneeringu kohta saab esitada kirjalikult avaliku väljapaneku lõpuni aadressil Lihula vallavalitsus, Jaama 1, 90302 Lihula, Läänemaa või e-posti aadressil vallavalitsus@lihula.ee.

Lihula vallavalitsus

HANILA VALLAVALITSUSE TEADE

Hanila valla Rannaküla nime muutmise

Hanila vallavolikogu algatas 24. mai 2017. a otsusega nr 120 Rannaküla (asustusüksuse) nime muutmise.

Vabariigi Valitsuse 12. jaanuari 2017. a määruse nr 10 „Hanila valla, Koonga valla, Lihula valla ja Varbla valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistiku kinnitamine” muutmise” kohaselt moodustatakse Hanila valla, Lihula valla, Koonga valla ja Varbla valla ühinemise teel uus haldusüksus Läänemaa valla. Määrus jõustub Läänemaa vallavolikogu 15. oktoobri 2017 valimiste valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Nii Hanila kui ka Varbla vallas on Rannaküla-nimeline küla. Kohanimeseaduse kohaselt ei tohi olla samanimelised ühe valla piires asuvad asustusüksused. Nime muutmise algatamise otsuse avalikustamise järel esitas 30. juuniks arvamusi 14 inimest. Tehti ettepanekud kasutada peale Rooglaiu nime ka Hanila-Rannaküla ja Algallika nime.

Rannaküla küla nime muutmise otsuse eelnõu on avalikustatud Hanila valla veebilehel www.hanila.ee. Eelnõu kohaselt määratakse Rannaküla uudeks nimeks Rooglaiu küla. Rannakülas asub sellenimeline neem, vallale kuuluv sadam ja munitspaalte.

Arvamusi ja ettepanekuid Hanila valla Rannaküla külanime muutmise kohta saab esitada Hanila vallavalitsusele hiljemalt 15. septembrini 2017 aadressil Keskuse tee 3, 90102 Kõmsi küla või e-postiaadressil w@hanila.ee.

Hanila vallavalitsus

Teade ja kuulutus saada aadressil info@le.ee

MÜÜK

Müüme põrand-, voodri- ja ehituslaudu mitmes laiuses. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Küttepuu, kuiv või toores, nii lahtiselt kui ka võrgus. **Kõdusõnnik** 30 kg. Tel 523 8852, 473 3301. Tammaru farm, www.tg.ee.

Kuiv okaspuu 37; toores haab 28; kask 35; okaspuu 30 €/m. Pikkus 30, 40 ja 50 cm. Vedu 3–7 ja 10 rm kaupa. Tel 516 4278 ja 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid ja kaminapuud ning pakitud turba- ja puidubrikett. Kohalevedu tasuta. Tel 523 8503.

Müüa pakitud puidubriketti ja pelletteid koos veoga, soovi korral ladustame. Tel 507 8754, www.briketivedu.ee.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalaudu. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3 m küttepuid. Kohalevedu. Tel 505 3786.

Sise-, välisvoodri ning põrandalauda ja saematerjali müük. Vedu üle Eesti tasuta. Tel 5373 1117.

Müüa küttepuud. Hall lepp al 28 €/m, segapuu al 28 €/m, must lepp al 32 €/m ja kask al 35 €/m. Vedu hinnas. Halu pikkus vastavalt ostja soovile. Tel 5666 0431.

Küttepuude müük (30–60 cm), ka võrkottides. Soodsad hinnad ja kiire tarne. Helista ja me toome ära. Tel 5457 5571.

Müüa kuivi 30 cm ahjupuid. Tel 520 2081.

Täitematerjal koos kohaleveoga. Muld, killustik, kruus, täiteliiv. Vaata www.taebლაauto.ee. Tel 504 0429.

Müüa kartulit (mahetoodang). Tel 5373 3807.

OST

Ostan remonti vajava maja või majaosa. Tel 5613 3677.

Ostan remonti vajava korteri Haapsalus. Tel 508 0945.

Ostan garaaži Haapsalus. Kiire! Tel 5825 1592.

Soovin osta kasutatud muruniidukit. Tel 5819 1547.

Musta ja värvilise vanametalli kokkust aadressil Tööstuse 11, Haapsalu. www.rauaspets.ee. Teave tel 5837 6276.

SÕIDUKID

Müüa traktor T16 ja korralik künni-traktor JUMZ6. Tel 504 9273.

KINNISVARA

KINNISVARA VAHENDUSKESKUS
Kinnisvara müük, ost, üür
E-R Posti 41a, Haapsalu,
tel 503 5934. Katrin Annus
www.kvkeskus.ee

OÜ Estest PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

Müüa Virtsu alevikus 2toaline ahju-küttega korter teisel korrusel. Hind 6000 €. Tel 5669 3665.

Ostame põllu-, heina- ja metsamaad. Parim hind. Tel 506 9600.

TEENUS

Ohtlike puude eemaldamine ning okste ja võsa lõikus. Töötame 7 päeva nädalas. Välismaal omandatud pikaajaline kogemus. Soodne hind ja kiire teenus. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373. Randy

Ehitusfirma R&O Ehitus OÜ. Kõik ehitus- ja remonditööd: fassaadid, katused, terrassid, saunad, korrusmajade trepikojad jm. Valmistame, müüme ja paigaldame ka lisaplekke. Tel 5857 5060. www.lihulaehitus.ee.

Läänemaa Jäätmejaam viib teie majast, korterist soodsalt tingimustel ära olme- ja ehitusjäätmed, mööbli, elektroonika, metalli jms. Äravedu konteineritega 10–30 m³. E–R 9–17. Tel 5668 1436.

Telerite ja elektroonika remonditöökoja Haapsalus Lihula mnt 27 (autobaas). Avatud tööpäeviti 9–18 ja laupäeval 9–14. Tel 473 3055, 5557 4519.

Tootja Läänemaal valmistab klaasplastist septikuid ja mahuteid. Kaev- ja planeerimistööd kopplaaduriga. Tel 551 0428, ain.raali@mail.ee.

Asrex OÜ teeb ehitus- ja remonditööd. Meeldivat koostööd soovides Asrex OÜ. Tel 5622 6716, info@asrex.ee, www.asrex.ee.

Rakkekaevude puhastamine, remont ja rõngaste vahetamine. Tel 557 4792.

Katuseredelite valmistamine. Katuseredelid OÜ. Tel 515 9155.

Hauaäärste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Teen trimmerdamistööd, sh võsalõikust (diameeter kuni 5 cm) Läänemaal. Tel 5679 8817.

Elav muusika teie mis tahes peole! Teeme sündmuse toredaks ja meeldejäävaks! Tel 501 1696, www.syltament.ee.

A.V.A OÜ. Teemantpuurimine ja -saagimine, kivikonstruktsioonide ja betoonpõrandate lõikamine, elektrikaablite, ventilatsioon-, vee- ja kanalatsioonikanalite sisseaagimine/-puurimine, mitmesuguste akna-, ukse- jt avade lõikamine ning palju muid lammutustööd. Teostame töid üle Eesti. Küsi hinnapakkumist avaloiikus@gmail.com või tel +372 5685 9322.

Pakume puhastus- ja koristusteenust, ehitusjärgne koristus, peojärgne koristus, tööstushoonete koristus, eramute ja korterite koristus. Üritusteagne ja -järgne koristus, keemiline puhastus. Tel 5613 3393.

Professionaalse tekstiilipesuri rent. Pihustiga puhastusseadet saab efektiivselt kasutada polstri puhastamiseks või plekkide eemaldamiseks vaipadelt. Hinnas sees pesuvahendit 1 vaiba, 1 diivani ja 1 autosalongi jagu. Päevarent 22 eurot. Info tabiremont@gmail.com.

Näomaalija igale üritusele ning sünnipäevale, kus soovitakse laste näod värviliseks ja rõõmsamaks muuta. Kontaktteer lisainfo ja hindade jaoks Mhelina@hotmail.ee või tel 5901 5447.

TÖÖPAKKUMINE

Talumehe kõrts ootab oma kollektiivi kokka ja teenindajat. Töö aastaringne. Võta ühendust e-postiga talumehe@ehajahtne.ee või tel 5306 2755.

Narma OÜ on Eesti suurim vaibatootja, tootmisüksused on Lihulas ja Haapsalus. Narma enimtuntud bränditoodete hulka kuuluvad kahepoolsed newWeave® vaibad ja kootud plastvaibad. Ettevõtte ekspordib enamiku oma toodangust rohkem kui kümnesse riiki üle maailma.

Narma Uuemõisa (Haapsalu) vabriku meeskonnas leiab tootmistööline vaheldusrikka ameti.

Tööülesanded:

- töö tootmisseadmetel
- tooraine ettevalmistus
- toodangu viimistlus ja pakkimine

Stabiilne töötasu vastavalt oskustele ja tööpanusele.

Kandideeri julgelt! Saada oma CV või küsimused e-posti aadressil andres@narma.ee Lisainfo telefonil 509 6181.

METS

PROMETS OÜ ostab metsa- ja põllumaad ning kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930, e-post info@promets.ee.

OÜ Landeker ostab **metsakinnistuid**.
Tel **511 0415** ja **517 9866**.

MITMESUGUST

Kaardid ennustavad, helista tel 9001727, kogunud ennustajad 24 t, ka mobiiltelefonilt, h 1,09 €/min.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEATED

Maavalitsuse lahtiolekuajad

Neljapäeval, 24. augustil on Lääne maavalitsus (Lahe 8, Ehte 9) avatud kuni kell 14.30.

Palume võimalike ebameeldivuste pärast vabandust.

Lääne maavalitsus

Ujumistreeningud veekeskuses

On alanud registreerimine koolieelike suplustundidesse (ettevalmistus ujumiseks) ning koolilaste ja täiskasvanute ujumistreeningutele. Oodatud on nii algajad kui ka edasijõudnud.

Registreerimine ja info Haapsalu veekeskuse infolauas iga päev kl 12–22.

Haapsalu veekeskus

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

4. oktoobril kell 10
Hanila-Kõmsi vallamajas.

Info ja registreerimine telefonil 5323 2454.

Silmade kontroll 15 €, prillioetjale TASUTA!

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

18. oktoobril kell 10
Kullamaal
Goldenbecki majas.

Info ja registreerimine telefonil 5323 2454.

Silmade kontroll 15 €, prillioetjale TASUTA!

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha kontole 221046665398, Swedbank AS.

Teave Läänemaa portaalis www.laanemaa.ee (alajaotus „Elanikule”, Läänemaa Abikassa).

On Sinu jaoks kõik tormid vaibunud, Su paat on jõudnud igaviku randa.

Teatame kurbusega, et lahkus meie armastatud abikaasa, isa, vanaisa ja vanavanaisa **LEONARD MANGUS** 22.11.1937–19.8.2017.

Leinavad omaksed

Ärasaatmine laupäeval, 26. augustil kell 11 Haapsalu leinatoas.

Pärgi ja kimpe palume mitte tuua.

Avaldame kaastunnet Vilmale ja Jannele kalli abikaasa ning isa **LEONARD MANGUSE** surma puhul.

Tea ja Tiit peredega

Mälestame endist vallavanemat **REIN HALLIKUT** ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Ridala vallavolikogu Ridala vallavalitsus

Aeg ühiseid rõõme ja muresid ei mata, aeg kaunimad ajad meelde jätab.

Mälestame endist Ridala vallavanemat **REIN HALLIKUT**.
Meie sügav kaastunne omastele.

Ridala põhikooli ja lasteaia pere

Ühtviisi astuvad õhtusse need, kes on päeva pilte pilgeni täis...

Südamlik kaastunne Vivianile ja lastele peredega **REIN HALLIKU** kaotuse puhul.

Haapsalu I keskkooli 44. lennu klassioed ja -vennad

Üks tee on lõpuni käidud, üks süda on vaikinud...

Mälestame kallist onupoega **REIN HALLIKUT**.
Südamlik kaastunne lesele, lastele ja õdedele peredega.

Ants Hallik perega

REIN HALLIK

Südamlik kaastunne lahkunu lesele ja lastele peredega.

Prk Kasemaa

Kallis Vivian lastega, südamlik kaastunne kalli abikaasa ja isa **REIN HALLIKU** kaotuse puhul.

Läänemaa koolieelsete lasteasutuste juhtide ühing

Avaldame sügavat kaastunnet Anne Seppikule perega kalli **MATI RÄTSEPA** surma puhul.

Kullamaa vallavolikogu Kullamaa vallavalitsus

Ei ole ühtki palvet, mida peast ma teaksin päriselt. Ei ühtki lohutust. [D. Kareva]

Mälestame **MATI RÄTSEPAT** ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Kullamaa keskkool

Avaldame südamlikku kaastunnet perekond Mangusele **abikaasa ja isa** surma puhul.

Prk Aug

Siiras kaastunne Vilmale ja tütrele perega abikaasa ja isa **LEONARD MANGUSE** kaotuse puhul.

Linda, Elvi ja Salme

Mälestame endist kauaaegset Ridala vallavanemat **REIN HALLIKUT**.
Südamlik kaastunne lähedastele.

Lääne maavalitsus

Valge päeva on varjanud mure kivine sein, tõde raske on uskuda – raske kaotuse lein.

Armas Vivian, oleme Sinuga, kui jätab hüvasti oma kalli abikaasa **REIN HALLIKUGA**.
Südamlik kaastunne lastele peredega.

Vikerkaare lasteaia pere

On elu türiku, on ainult viiv, kesk maiseid askeldusi tõuseb iil ja luba küsimata askeldaja viib...

Avaldame kaastunnet Vivian Hallikule **abikaasa** kaotuse puhul.

Lillia, Tiiu, Laina ja Anne

Südamlik kaastunne armsale Vivianile perega ja Elnale kalli pereisa ja väimehe **REIN HALLIKU** kaotuse puhul.

Helle ja Rein lasteperelega

Mälestame alati abivalmis naabrimeest **REIN HALLIKUT** ning avaldame kaastunnet Vivianile laste ja lastelastega.

Ester, Aiki ja Mait

*Mälestame endist Haapsalu linnavolikogu liiget **REIN HALLIKUT**.
Südamlik kaastunne Vivianile abikaasa ja lastele isa surma puhul.*

Haapsalu linnavolikogu ja linnavalitsus

Südamlik kaastunne Vivianile lasteperelega **REIN HALLIKU** kaotuse puhul.

Niina, Anne ja Margarita perega

Südamlik kaastunne Annele perega armsa elukaaslase, isa ja vanaisa **MATI RÄTSEPA** kaotuse puhul.

Erika ja Heli

Mis tulema peab, see tuleb, kel otsa saab aeg, see läheb. Minnes võtab ta kambrist tule ja süütab taevasse tähe.

Südamlik kaastunne lähedastele **FILMA MULLO** kaotuse puhul.

MULLO Transpordi töötajad

ARVO TARMULA

Talisuplejad said Haapsalus oma ujumissilla

Haapsalu Westmeri sadama lähedal lasti kolmapäeval vette ujumiskai, mida hakkavad kasutama Haapsalu talisuplejad. „Talisuplejate arv on kasvanud nii suureks, et erasadamat ei sobinud ujumiskohana enam kasutada,” ütles talisuplejate tegev juhataja Kertu Kaljuveer. „Kirjutasime Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile projekti ja saime silla tarbeks raha.”

Talisuplejaid on Haapsalus tema sõnul 30–40, proovijaid oli talve jooksul 60–70.

Sild läks maksma 2500 eurot. Omaosaluse kogusid talisuplejad Valge Daami ajal annetuskampaaniaga.

„Nüüd hakkame otsima umbes 3000 eurot soojakuraha, et oleks koht, kus riideid vahetada. Unistustes tuleb ka saun,” ütles Kaljuveer.

Huvilised saavad talisuplejate kohta rohkem teada sel pühapäeval, kui uues ujumiskohas on üks maratoni kontrollpunkte. „Karta ei maksa, külma vette me kedagi ei aja,” ütles Kaljuveer. **TARMO ÕUEMÄA**

ILMAENNUSTUS

VEETEMPERatuur
(23. augustil kell 15.30)
Dirhami 18,3
Paralepa 18,8
Rohuküla 19,5

Täna Läänemaal

Vahelduva pilvisusega olulise sajuta ilm.
Puhub loode- ja põhjatuul 7–12, puhanguti 17 m/s, õhtu poole nõrgeneb.
Õhutemperatuur on 15 kuni 17 kraadi.

Day	Temperature	Wind
Reede	öö päev 11°...16°	loode-, läänetuul 4–9 m/s
Laupäev	öö päev 9°...18°	läänetuul 4–9 m/s
Pühapäev	öö päev 8°...16°	muutlik tuul 3–7 m/s
Esmaspäev	öö päev 12°...17°	lõunatuul 3–6 m/s

VAATA KA
WWW.LE.EE

Ratsaspordivõistlus „Metsküla Kronu” toimub 26. augustil algusega kell 12.
Info tel 5696 4540

Eelmistes kuulutustes on ekslikult olnud vale kuupäev.
Palume vabandust! Lääne Elu

Duration	Price (euros)
1 kuu	8,60
2 kuud	17,20
3 kuud	22,00
4 kuud	29,30
5 kuud	36,60
6 kuud	43,90
7 kuud	51,20
8 kuud	58,60
9 kuud	65,90
10 kuud	73,20
11 kuud	80,50
12 kuud	87,80

LÄÄNE ELU TELLIMISHINNAD
www.le.ee tel 473 7222

KASTANI METSA

Iga päev 8–23 Iga päev 8–22

- Sepraetükk (2–3 kg) 1 kg **3.49** tavahind 4.99
- Aedmarjarullkook 300 g, 5,30 €/kg **1.59**
- Kohv Flamenco Arabica 500 g, 5,98 €/kg **2.99**
- Rapsiõli, Olivia 5 l, 1,38 €/l **6.90**
- Pool suitsuvorst Tõmmu, Wõro 350 g, 3,40 €/kg **1.19** tavahind 1.99
- Pühajärve sink, M&M (viilutatud) 300 g, 4,97 €/kg **1.49** tavahind 2.29
- Sealihasült, M&M 300 g, 3,97 €/kg **1.19** tavahind 1.79
- Lastevorst, Rakvere 1 kg **2.59** tavahind 3.79
- Keedusink, Viru 1 kg **3.59** tavahind 5.49
- Broilerikoib, Tallegg 1 kg **1.99** tavahind 2.99
- Lastevorst, Valla 600 g, 1,65 €/kg **0.99** tavahind 1.49
- Viiner, Valla 800 g, 1,49 €/kg **1.19** tavahind 1.99
- Pirn Conference 1 kg **0.79**
- Hele viinamari 1 kg **1.59**
- Varajane kartul, Eesti 1 kg **0.29**
- Tomat 1 kg **0.79**
- Punane paprika 1 kg **1.59**

Tule kohale ja veedame koos päeva tervisetargalt!

27. AUGUST 2017

IV ELUSTIILI MARATON

HAAPSALU

START KELL 12
LOOSIMISED JA LÕPETAMINE KELL 16
HAAPSALU STAADIONIL

TÄPSEM INFO: spordiliit@laanesport.ee, 5171746, facebook: Elustiili Maraton 2017